

57.96. Rr. 1, 8 (pl.). जलदीर्घतानिलान् — उज्जान् *heisse Dämpfe von Wasser, Milch und geklärter Butter* M. 11, 214. KULL.: उज्जोदकम्, उज्ज-घृतम्, उज्जवायुम्. — 2) *der Gott des Windes* M. 5, 96, 7, 4, 8, 86. R. 1, 1, 6. Wird sowohl unter den Marut (Mr. 142, 13.), als unter den Vasu (Mr. 1. 57. Hariv. 152. VP. 120.) aufgeführt. Die अनिलाः bilden eine besondere Klasse von Göttern (49 an der Zahl) AK. 1, 1, 4, 5; vgl. अनिलकुमारः. — 3) *die organische Luft*, einer der 3 Grundsaften des Leibes, für dessen Bezeichnung übrigens viele gleichbedeutende Namen dienen, z. B. वायु, वात, मातृ, समोरण, मातरिण्यन् u. s. w. Suçr. 1, 230, 4, 6. 237, 5, 2, 33, 17. u. s. w. Mittel, welche den Krankheiten dieses Lebens-elements wehren, heissen अनिलघ्न 1, 226, 8. अनिलकन् 198, 17. 2, 33, 9. अनिलकृत् 138, 9. अनिलापह् 1, 232, 12. u. dergl. — 4) N. pr. a) der 17te Arhant der vergangenen Utsarpiṇi H. 52. — b) ein Sohn Tam-su's und Vater Dushjanta's VP. 448. — c) ein Rakshas R. 5, 27, 23. — 5) mystische Bezeichnung des Buchstabens ण Ind. St. II, 316.

अनिलकुमार (अनिल + कुमार) m. pl. eine Klasse von Göttern, die zu den 10 Bhavanādhīca's gerechnet werden, H. 90. — Vgl. u. अनिल 2.

अनिलघ्नक (von अनिलघ्न s. u. अनिल 3.) m. N. einer Pflanze, *Terminalia Bellerica Roxb.* (विभीतक), Rāḡan. im ÇKDra.

अनिलप्रकृति (अनिल + प्रकृति) m. ein Beiname des Planeten Saturn Ind. St. II, 287.

अनिलम्भ (3. अ + निलम्भ) Name einer Meditation (buddh.) Burn. Lot. de la b. l. 253. 423.

अनिलयन (3. अ + निलयन) adj. ohne Wohnort Taitt. Up. 2, 7.

अनिलसख (अनिल + सख) m. der Freund des Windes, ein Beiname des Feners, H. 1099.

अनिलातक (अनिल + अतक) m. N. einer Pflanze, = इक्षुदी Rāḡan. im ÇKDra.

अनिलायन (अनिल + अयन) n. Luftweg Suçr. 1, 308, 15.

अनिवर्तिव (von अनिवर्तिन्) n. das Nichtfliehen, tapferer Widerstand: संप्रामेधनिवर्तिवम् M. 7, 88.

अनिवर्तिन् (3. अ + निवर्तिन्) 1) adj. nicht fliehend, tapfern Widerstand leistend: संप्रामेधनिवर्तिनाम् R. 4, 13, 3. संप्रामेधनिवर्तिनः 6, 107, 4. — 2) m. N. pr. eines Bhikshu Lalit. 298.

अनिविशमान (3. अ + निविशमान von विष् + नि) adj. nicht ruhend:

समुद्रज्येष्ठाः सलिलस्य मध्यात्पुनाना यत्त्यनिविशमानाः RV. 7, 49, 1.

अनिवृत्त (3. अ + निवृत्त) adj. nicht zurückgehalten: चित्रा न यामवृत्तिनोः RV. 3, 29, 6.

अनिवेशन (3. अ + निवेशन) adj. rastlos, heimatlos: अतिष्ठत्तीनामनिवेशनानां काष्ठानां मध्ये निहितं शरीरम् RV. 1, 32, 10. Nir. 2, 16.

अनिश (von 3. अ + निश् oder निशा Nacht) adj. (ohne Nacht) ununterbrochen, beständig H. 1471. Davon अनिशम् adv. gaṇa स्वरादिः AK. 1, 1, 4, 61. H. 1331. 1471, Sch. R. 4, 3, 24. 5, 81, 50. Çik. 65. 54, v. l. Amar. 70.

अनिशित adj. nicht ruhend, ununterbrochen: अनिशितो ऽसि सपत्नित् VS. 1, 29. (Mandh.: नितरा शितस्तिद्वीकृतो निशितस्तथा न भवतीत्यनिशितः). तस्मादिमे मनुष्याः सुप्त्वा प्रबुध्यन्ते ते ऽनिशिताश्चराचराः Çat. Br. 4, 1, 2, 25. अनिशितम् adv.: अनिशितं निमिषि जग्मुराणः RV. 2, 38, 8.

— Verwandt mit dem vorhergehenden Worte, vielleicht eine Schwächung von अनिशित d. i. अनिशयित; vgl. auch den folg. Artikel.

अनिशितसर्ग (अनिशित + सर्ग) adj. ununterbrochen sich ergießend: इन्द्राय गिरौ अनिशितसर्गा अयः प्रेरये सर्गस्य बुध्नात् dem Indra ströme ich Lieder aus — beständig fließende Wasser aus des Luftmeers Schooss RV. 10, 89, 11.

अनिश्चित्य (3. अ + निश्चित्य) adj. unergründlich: अप्रतर्क्यमनिश्चित्यं दैवं कर्म सनातनम् R. 5, 81, 6.

अनिशस्त (3. अ + निशस्त) adj. ungepriesen RV. 4, 34, 11.

अनिषङ्ग (3. अ + निषङ्ग) adj. ohne Wehrgehäng, unbewehrt: तमग्निं पश्यवे पायुर्त्तरा ऽनिषङ्गाय चतुर्त्त इयते RV. 1, 31, 13.

अनिषव्य (3. अ + निषव्य) adj. nicht umzubringen: अनिषव्यास्तन्वः सत्तु पापीः । अर्धष्टा व एत्वा अस्तु पन्था बृहस्पतिर्व अया न मृकात् ॥ RV. 10, 108, 6.

अनिषेद्ध (von 3. अ + निषेद्ध) adj. ungehemmt, ungehindert Çat. Br. 2, 5, 4, 12. Sāṇ.: = नियत्कृति.

अनिष्कृत (3. अ + निष्कृत oder इष्कृत) adj. nicht zugerüstet RV. 8, 88, 8. 9, 39, 2.

1. अनिष्ट (3. अ + इष्ट von इष्) 1) adj. a) *wen oder was man nicht gern hat, unangenehm, widerwärtig* Vop. 26, 16. नानिष्टो ह्यनुशास्यते R. 3, 14, 23. von Gerüchen Suçr. 1, 108, 12. 171, 2. u. s. w. mit dem gen.: ध्यापत्यनिष्टं पत्किंचित्पाणिप्राकृत्य चेतसा M. 9, 21. — b) *unheilvoll, schädlich*, von Regen Kauç. 94. Davon n. Unglück, Unheil: अनिष्टमाशङ्क्य Vid. 26. शङ्कानिष्टोत्प्रेतणाम् H. 315. — c) *mit dem Gesetz oder den guten Sitten im Widerspruch stehend, verboten, verrufen*: एवं पश्यन्निष्टेषु वर्तते सर्वकर्मसु । सर्वथा ब्राह्मणाः पूज्याः M. 9, 319. तस्माद्धर्मं यमिष्टेषु संव्यवस्येन्नराधिपः । अनिष्टं चाप्यनिष्टेषु ते धर्मं (अनिष्टो धर्मः Verbot) न विचालयेत् ॥ 7, 13. मनसानिष्टचित्तनम् 12, 5. — 2) f. अनिष्टा (wegen widrigen Geschmacks) Name eines Strauchs, *Sida alba L.* (नागवला), Rāḡan. im ÇKDra.

2. अनिष्ट (3. अ + इष्ट von ष्) adj. 1) *nicht geopfert* Çat. Br. 5, 2, 2, 1. 3, 2, 10, 4, 1. Kāṭj. Çr. 25, 5, 11. — 2) *dem nicht geopfert worden ist*: तदै निरुप्तं कविरासीदिनिष्टा देवता Çat. Br. 3, 2, 2, 7.

अनिष्टिन् (von 2. अनिष्ट) adj. der nicht geopfert hat: राज्ञो राजसूयो ऽनिष्टिनो वाजपेयेन Kāṭj. Çr. 15, 1, 1, 2.

अनिष्टत (3. अ + निष्टत von स्तर [स्तु] mit नि) adj. nicht niedergeworfen, ungehemmt: उपसृता वर्धता ते अनिष्टतः VS. 27, 4, 7.

अनिष्यत्रम् (3. अ + निष्यत्रम् [von निस् + पत्र]) adv. so dass die Federn des Pfeils nicht mehr herausstehen, so dass sie ganz hineindringen: विट्यन्ति Kāṭj. Çr. 13, 3, 12.

अनीक (von 2. अन् n. Up. 4, 17. m. n. Siddh. K. 248, b, 16. gaṇa अर्धर्चादि. 1) *Angesicht eig. und met.: स्थिरा धन्वान्यायुधा रथेषु वा ऽनीकेष्वधि अयः* RV. 8, 20, 12. अनीकमस्य न मिनज्जनासः पूरः पश्यन्ति निहितमर्तौ 5, 2, 1. अर्ध्या नौ मधुसंकाशे अनीकं नौ समज्जनम् AV. 7, 36. त्रैषामनीकं शर्वसा दर्विभ्युतत् RV. 10, 43, 4. विष्टेयां ह्यध्वराणामनीकं चित्रं केतुं जनिता वा ज्ञानं 2, 6. 4, 10, 3. 11, 2. 13, 5. 38, 11. 7, 4, 3. 10, 69, 3. — 2) *Aussehen, Erscheinung*, insbesondere *glänzende Erscheinung* (vgl. πρόσποτον): अथा न्वस्य संदृशं जगन्वानमेरनीकं वरुणस्य मेति RV. 7, 88,